

GEROVĖS, SOCIALINIO TEISINGUMO IR
TVARIO EKONOMINĖS VEIKLOS GAIRĖS

TURINYS

3 | PREAMBULĖ

3 | GAIRĖS

<i>1. Teisinės valstybės pagrindai</i>	<i>3</i>
<i>2. Nuosavybės teisės sistema ir užimtumas.....</i>	<i>3</i>
<i>3. Konkurencija kaip pagrindas.....</i>	<i>3</i>
<i>4. Atsakomybės principo taikymas</i>	<i>4</i>
<i>5. Pagrindinių ekonominių sąlygų stabilumas.....</i>	<i>4</i>
<i>6. Valstybės teikiamos viešosios gėrybės</i>	<i>4</i>
<i>7. Solidarumas ir socialinė apsauga.....</i>	<i>4</i>
<i>8. Paskatų suderinamumas.....</i>	<i>4</i>
<i>9. Tvarumas</i>	<i>4</i>
<i>10. Atvirų rinkų politika</i>	<i>4</i>

4 | SĖKMINGOS PASAULINĖS EKONOMINĖS SISTEMOS, ORIENTUOTOS Į SOCIALINĘ RINKOS EKONOMIKĄ, SĄLYGOS

Pasaulinei ekonomikos ir finansų krizei įveikti reikalingos tarptautinės taisyklės. Socialinės rinkos ekonomikos sistemos modelis kaip tik ir siūlo tokį orientyrą. Jis jau pasiteisino nacionaliniu lygmeniu. Europos Sąjungos šalys Lisabonos sutartimi įsipareigojo siekti konkurencingos socialinės rinkos ekonomikos. Europos Sąjungos institucijos, ypač Europos Parlamentas, pastaraisiais mėnesiais įrodė, kad atsakingai vykdo šią misiją. Dabar šie principai turėtų įsigalioti ir tarptautiniu lygmeniu. Ryškiausi Europos Sąjungos politikos ir mokslo atstovai toliau išdėstytose gairėse surašė pagrindines modelio sąlygas.

PREAMBULĖ

Vis didėjanti ekonomikos ir politikos sąveika daugelyje pasaulio šalių paskatino ekonominį augimą ir augančią konkurenciją, pagerino galimybes siekti išsilavinimo, sustiprino socialinę infrastruktūrą bei sumažino skurdą. Tačiau nepaisant to, kyla grėsmių taikai, laisvei ir teisingumui. Netolygus pasaulinės gerovės pasiskirstymas yra vienas iš veiksnių, dėl kurių auga politinė ir socialinė įtampa. Dabartinė pasaulinė ekonomikos ir finansų krizė gali būti įveikta tik vadovaujantis tarptautinėmis finansų rinkų taisyklėmis. Todėl reikia bendro įsipareigojimo tvariai ekonominei veiklai. Mums reikia tarptautinio konsensuso, kuris užtikrintų gerovę, socialinį teisingumą ir tvarią ekonominę veiklą, paremtą bendrais principais ir bendromis vertybėmis. Tačiau ir krizės laikotarpiu nacionalinis ar regioninis protekcionizmas neturėtų kelti grėsmės teigiamiems globalizacijos padariniams. Visuotinės gerovės siekis, demokratinis teisėtumas ir žmogaus orumo neliečiamybė yra tokio konsensuso, atsižvelgiant į kultūrinius ir visuomeninius ypatumus, pamatas.

GAIRĖS

Solidarumas ir subsidarumas yra pagrindiniai principai. Solidarumas garantuoja, kad rinkos ekonomika dėl visuotinės gerovės siekio nepraras savo teisėtumo. Subsidarumo principas sukuria ir užtikrina erdvę asmeninei atsakomybei ir iniciatyvai.

1. Teisinės valstybės pagrindai

Funkcionuojanti, patikima ir demokratinė teisinė sistema yra efektyvios ir tvarios ekonominės veiklos pagrindas. Tokia sistema sudaro sąlygas produktyviai ekonomikai, efektyviai ir nenutolusiai nuo piliečių valstybės administracijai bei gero valdymo principų įgyvendinimui. Reguliavimo elementai bei

nuosekli kontrolė užtikrina taisyklių laikymąsi ir numato nuobaudas už taisyklių pažeidimus. Tai nėra savaiminis tikslas. Reguliavimas yra tinkama ir teisinga priemonė konkurencinėje ekonomikoje sukurti paskatas, dėl kurių decentralizuoti veiksmai konkurencijoje lemtų naudingus visuomeninės politikos pokyčius.

2. Nuosavybės teisės sistema ir užimtumas

Efektyvios ir tvarios ekonominės struktūros pagrindas – privačios nuosavybės teisės sistema, kurioje visuomeninėmis gėrybėmis disponuoja privačios įmonės ar namų ūkiai. Privati nuosavybė suteikia akstiną dirbant gauti pajamas ir yra inovatyvaus verslo pagrindas. Tik privačia nuosavybe besiremianti ekonominė sistema užtikrina ilgalaikį užimtumą. Taip atsiranda asmeninė atsakomybė ir asmeninė iniciatyva, be kurios neįsivaizduojami efektyvus asmeninio potencialo panaudojimas, švietimas, inovacijos, ekonomikos augimas ir gerovė. Privati nuosavybė yra pagrindinis konkurencinės sistemos, kurioje daugelis smulkių ir vidutinių įmonių vadovų už savo veiklą atsako savo asmenine nuosavybe, elementas. Nuosavybė reiškia ir socialinę atsakomybę. Jos naudojimas taip pat turi tarnauti visuotinei gerovei. Taip užtikrinamas atsakingas, ilgalaikis verslumas ir apsaugoma nuo vienašališko ir trumpalaikio naudos siekimo.

3. Konkurencija kaip pagrindas

Pasaulinė konkurencinė sistema, kurios pagrindas yra laisva kainodara, optimizuoja senkančių išteklių panaudojimą. Funkcionuojanti konkurencija yra tvarios ekonomikos variklis. Ji skatina efektyvumą ir pažangą, stiprina atsakingą veiklą ir užkerta kelią vienpusei rinkos galiai atsirasti. Konkurencinei sistemai reikia atvirų rinkų tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu bei valstybės ir valstybių bendruomenės vykdomos

rinkos galios ir koncentracijos rinkoje kontrolės. Konkurencijos pagrindas yra atlygio už atliktą darbą ir jo kokybę principas bei lygios galimybės.

4. Atsakomybės principo taikymas

Konkurencijos laisvė sąlygoja atsakomybės principo taikymą, kad darbo našumu pagrįsta konkurencija būtų neatsiejama nuo kiekvieno dalyvio atsakomybės. Pelno perspektyva stimuliuoja konkurenciją. Asmeninė atsakomybė nuostolių atveju riboja tiek neatsakingą, tiek pernelyg rizikingą veiklą.

5. Pagrindinių ekonominių sąlygų stabilumas

Rinkos ekonomikai reikia ilgalaikės ekonominės politikos ir kiek įmanoma didesnio makroekonominio stabilumo. Tai ypač svarbu nacionalinėms ir tarptautinėms finansų rinkoms. Investicijoms ir ilgalaikiams vartotojų sprendimams būtinas pasitikėjimas stabiliomis pagrindinėmis sąlygomis. Prie pastarųjų priskiriamas ir protekcionistinių priemonių bei pinigų politikos, orientuotos tik į trumpalaikę ekonomikos augimą, atsisakymas.

6. Valstybės teikiamos viešosios gėrybės

Rinkos ekonomikos sistemoje valstybė privalo teikti viešąsias gėrybes, jei rinka jų nepateikia arba pateikia tik iš dalies. Efektyviai veikianti infrastruktūra, pagrindinio išsilavinimo galimybės, galimybė gauti sveikatos apsaugos paslaugas: tai sritys, kurias kuriant privalo dalyvauti valstybė. Prireikus socialinės paramos valstybė privalo įsikišti. Tačiau valstybės intervencijos turi likti ribotos.

7. Solidarumas ir socialinė apsauga

Ekonominis augimas padeda kovoti su skurdu. Rinkos ekonomika negali užkirsti kelio pajamų skirtumų bei tam tikrų visuomenės grupių diskriminacijos atsiradimui. Todėl rinkos ekonomikai reikia plataus masto bei rinkos taisyklės atitinkančios socialinės apsaugos sistemos, mechanizmų, suvienodinančių regioninius skirtumus, taip pat į našumą orientuotos mokesčių sistemos, kad būtų užtikrinta socialinė

taika ir sudarytos galimybės platiems visuomenės sluoksniams dalyvauti ekonominiuose ir visuomeniniuose procesuose.

8. Paskatų suderinamumas

Tam, kad valstybė galėtų finansuoti savo veiklą, rinkos ekonomikoje reikalinga į paskatas orientuota mokesčių sistema. Mokesčiai neturėtų slopinti paskatų siekti geresnių veiklos rezultatų arba iškraipyti asignavimų.

9. Tvarumas

Kiekviena ekonominė sistema vertinama pagal jos ilgalaikius rezultatus. Ekologiniu, socialiniu ir fiskaliniu požiūriu tvarumas yra vienas iš svarbiausių sėkmės kriterijų bei kartų teisingumo išraiška. Teisinė sistema, grindžiama atsakomybe, stiprina tvarumą. Visų pirma aktyvi aplinkos apsaugos politika yra ekonominis ir moralinis įsipareigojimas užtikrinti natūralų pragyvenimo šaltinį ateities kartoms.

10. Atvirų rinkų politika

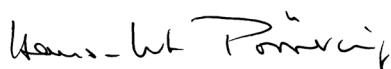
Nacionalinis individualizmas nėra vaistas nuo krizės, priešingai: jis gali pabloginti pasaulinius ekonomines krizės padarinius. Koordinuota atvirų rinkų politika ir sąžiningų žaidimo taisyklių laikymasis yra labai svarbūs veiksniai. Ir toliau reikia stiprinti atitinkamų tarptautinių institucijų veiklą prieš protekcionizmą ir ekonominį nacionalizmą.

SĖKMINGOS PASAULINĖS EKONOMINĖS SISTEMOS, ORIENTUOTOS Į SOCIALINĘ RINKOS EKONOMIKĄ, SĄLYGOS

Atvirai ir pasaulinei ekonomikai reikalingos tarptautinės sąlygos. Nacionaliniu ir europiniu lygmeniu pasiteisinę socialinės rinkos ekonomikos ir vertybių principai bei taisyklės turi būti taikomi ir tarptautiniu lygmeniu. Šie principai apjungia taiką ir atsakomybę visų bendrai naudai. Juos reikia patobulinti ypač finansų rinkose ir sustiprinti tarptautinėje prekyboje. Būtina plačiau įteisinti tarptautinių institucijų veiklą, išplėsti jų funkcijas ir glaudžiau su jomis

bendradarbiauti bei sukurti integruotus bendradarbiavimo sistemų stabilumą. Tik tokioje sistemoje nepriklausoma forumas. Jų pagrindas – patikima teisinė ir subsidiarumo žiniasklaida ir organizacijos užtikrina būtinos informacijos principu paremta demokratinė sistema. Tautų politinė sklaidą. „Gerovės visiems“ sąlyga yra konsensusas bei konkurencija ir politinis dalyvavimas skatina ekonomikos politikos, ekonomikos ir visuomenės veikėjų įsipareigojimas vystymąsi ir tarptautinių visuomeninių bei ekonominių suderinti nacionalinius ir tarptautinius interesus.

2009 m. liepos 8 d.

Prof. Dr. Hansas Gertas Pėteringas (*Hans-Gert Pöttering*)
Europos Parlamento Pirmininkas

Prof. Dr. Bernhardas Fogelis (*Bernhard Vogel*)
Buvęs Ministras Pirmininkas
Konrado Adenauerio fondo pirmininkas

Žozefas Dauls (*Joseph Daul*)
ELP frakcijos Europos Parlamente
pirmininkas

Dr. Vilfrydas Martensas
(*Wilfried Martens*)
Europos liaudies partijos (ELP)
pirmininkas

Prof. Dr. Ceesas P. Veermanas
(*Cees P. Veerman*)
CDA tyrimų instituto pirmininkas